

УДК 796.035

ОСОБЛИВОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ЦЕНТРІВ „СПОРТ ДЛЯ ВСІХ” РІЗНИХ АДМІНІСТРАТИВНИХ ТЕРИТОРІЙ

Любов ЧЕХОВСЬКА, Ольга ЖДАНОВА,
Мирослава ДАНИЛЕВИЧ, Ірина ГРИБОВСЬКА

Львівський державний університет фізичної культури

Анотація. У статті подано результати опитування директорів обласних та Кримського та Севастопольського центрів „Спорт для всіх”. Встановлено пріоритетні напрями діяльності центрів, їх вплив на залучення населення до регулярних занять, скерованість діяльності центрів на вікові групи населення, залучення керівників до координації зусиль всіх установ, зацікавлених у розвитку спортивної та фізкультурно-оздоровчої роботи населення за місцем проживання та відпочинку.

Ключові слова: спорт для всіх, центри фізичного здоров'я населення, пріоритети діяльності центрів, опитування директорів.

Постановка проблеми. Необхідність пошуку нових технологій зміцнення здоров'я та збільшення тривалості життя людей за рахунок залучення населення до систематичних фізкультурно-оздоровчих занять зумовила появу в Україні «Спорту для всіх». Саме він стає основним явищем, закономірною тенденцією життєдіяльності суспільства [1, 2].

Згідно з Положенням про Всеукраїнський центр фізичного здоров'я населення «Спорт для всіх» [3] та Методичними рекомендаціями щодо його діяльності [4], одним із основних завдань мережі центрів є залучення широких верств населення до регулярних оздоровчих занять, надання фізкультурно-оздоровчих послуг, поєднання масових та індивідуальних форм організації фізкультурно – спортивної роботи за місцем проживання та в місцях масового відпочинку.

Узагальнення доступної інформації про діяльність Всеукраїнського та територіальних центрів фізичного здоров'я населення «Спорт для всіх» свідчить про те, що основним пріоритетним видом діяльності, який популяризується серед загалу населення, є організація проведення масових змагань та фізкультурно-оздоровчих заходів. Всеукраїнський центр організує проведення Всеукраїнських фестивалів, шоу, акцій, місячників, спартакіади та ін. Обласні центри організують етапи всеукраїнських заходів, змагання ветеранів, школярів, обласні фестивалі.

На попередніх етапах дослідження була зроблена спроба виявити пріоритетні аспекти діяльності центрів за допомогою системно-функціонального аналізу планування та виконання запланованих функцій. Своєрідним продовженням проведеного на попередніх етапах стало опитування директорів центрів.

Дослідницькі завдання вирішувалися в рамках виконання теми 1.3.4. «Організація методичні основи розвитку в Україні Руху «Спорт для всіх» Зведеного плану НДР у сфері фізичної культури і спорту на 2006 – 2010 рр. Міністерства України у справах сім'ї, молоді та спорту.

Мета дослідження – визначення директорами центрів «Спорт для всіх» пріоритетних аспектів їх діяльності.

Завдання дослідження:

1. Визначити реально пріоритетні аспекти діяльності центрів.
2. Проаналізувати участь центрів в активізації фізкультурно-оздоровчої діяльності населення

Методи дослідження: аналіз наукових джерел, соціологічні методи (анкетування), методи математичної статистики.

Для вирішення завдань дослідження ми провели анкетування серед директорів територіальних центрів «Спорт для всіх».

Щоб встановити реально пріоритетні аспекти діяльності центрів, до анкети було введено питання, відповідаючи на яке респонденти – директори центрів мали надати відповідний ранг (від 1 – найбільш пріоритетний, до 10 – найменш пріоритетний) різним аспектам діяльності центру. «Меню» відповідей містило 10 аспектів діяльності, які були запозичені із «Положення про діяльність обласного центру» [3].

Результати обробки анкет свідчать, що 47,8 % опитаних назвали найпріоритетнішим у діяльності центрів проведення спортивно-масових заходів (1 ранг). Друге місце поділили такі аспекти діяльності як пропаганда і реклама спортивно-масових заходів та координація взаємодії підпорядкованих центрів. На 3 місці – пропаганда й реклама систематичних оздоровчих і спортивних занять. Отож для названих аспектів діяльності високі рангові місця визначила найбільша кількість учасників анкетування.

При встановленні рангового місця інших аспектів діяльності, на жаль, не виявлено значної узгодженості відповідей. Рангові місця подано в таблиці 1.

Таблиця 1

Ранг пріоритетності аспектів діяльності центрів

№	Аспекти діяльності	Ранг
1	Проведення спортивно-масових заходів	1
2	Організація систематичних фізкультурно-оздоровчих занять різних верст населення	5
3	Пропаганда й реклама спортивно-масових заходів	2
4	Пропаганда й реклама систематичних оздоровчих і спортивних занять	3
5	Формування через ЗМІ потреби громадян у руховій активності	4
6	Просвітницька робота з питань оздоровлення населення засобами фізичної культури (у тому числі видавничя)	6
7	Розвиток волонтерського руху	10
8	Формування та розвиток спортивної інфраструктури	7
9	Координація взаємодії підпорядкованих центрів	2
10	Співпраця із зацікавленими в розвитку спорту для всіх організаціями	9

На підставі того, що одним із головних завдань центрів, яке міститься в «Положенні про діяльність», є залучення населення до регулярних фізкультурно-оздоровчих занять, респондентам-директорам пропонувалося визначити вплив підпорядкованих їм центрів на його вирішення. Відповіді респондентів розподілилися таким чином (рис. 1).

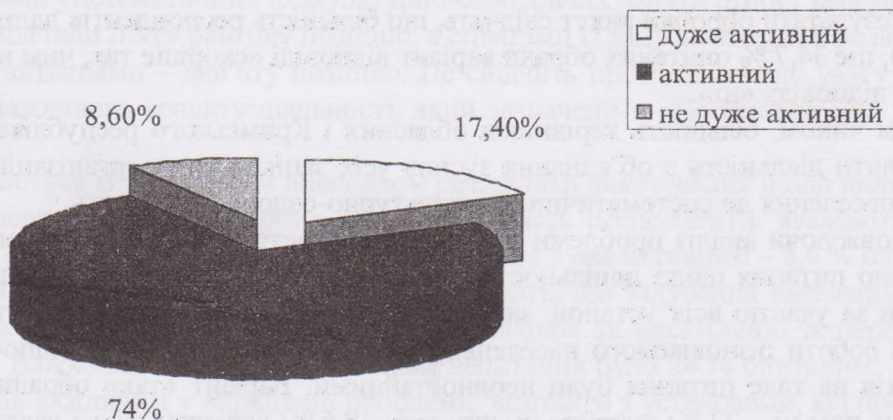


Рис. 1. Відповіді респондентів щодо впливу центрів на залучення населення до регулярних занять

Як свідчить подана діаграма, всі без винятку респонденти вважають дієвим залучення населення до регулярних занять. Однак більшість (74,0 %) вважає центр активним, ще 17,4 % – дуже активним і не дуже активним – 8,6 % опитаних.

У зв'язку із таким оцінюванням своєї діяльності директорами центрів, дуже цікавим вбачався аналіз їх відповідей на таке питання анкети: «На чому базується названий центр?». Так, директори центрів з Івано-Франківська, Луганська, Донецька, Волині, Житомира, Львова, Харкова, Черкас (33 % опитаних) вважають, що вплив базується на проведенні масових заходів та висвітленні їх перебігу в ЗМІ. Директор Херсонського центру додав, що дуже важливою є кількість учасників та якість проведених заходів. Директор Кіровоградського центру вважає, що сама діяльність центру привертає увагу населення до масової фізичної культури.

Виявлено й інші варіанти відповідей на зазначене питання. Так, на думку директора Івано-Франківського обласного центру, залучення населення до систематичної рухової активності базується на співпраці з іншими організаціями, роботі з дітьми, висвітленні у ЗМІ; Полтавського – на організації телевізійної трансляції ранкової гімнастики; Вінницького – на пропаганді здорового способу життя; Тернопільського – на проведенні масових свят за місцем проживання, днів здоров'я; Сумського – на заходах пропаганди, просвітницькій роботі.

Залишили питання без відповіді директори Запорізького, Одеського, Кримського, Закарпатського, Рівненського обласних центрів (24 % опитаних).

Респондентам-директорам пропонувалося відповісти на запитання «На які групи населення скерована діяльність центру?», обираючи кілька варіантів відповіді. За результатами обробки анкет встановлено таке. 43,5 % учасників опитування зазначили, що діяльність центру, яким вони керують, охоплює різні вікові групи населення (дітей, молодь, доросле населення працездатного та похилого віку, інвалідів). Скеровують свою діяльність на дитячий контингент 52,2 % обласних центрів, на молодь – 56,5 %; на доросле населення працездатного віку – 47,8 %; на доросле населення похилого віку – 34,8 % обласних центрів фізичної культури та спорту населення «Спорт для всіх». Зважаючи на отримані результати, жодна вікова група населення не позбавлена уваги центрів.

Як відомо, розвиток фізкультурно-оздоровчої діяльності різних груп населення знаходить в компетенції значної кількості державних і громадських організацій сфери фізичного виховання і спорту. Разом з тим відсутня сумісна діяльність названих організацій, координація їх зусиль у вирішенні проблеми [5].

Саме тому нас цікавило питання «Чи здатен центр об'єднати зусилля всіх зацікавлених організацій для активізації залучення населення до систематичних фізкультурно-оздоровчих занять?». Результати обробки анкет свідчать, що більшість респондентів дали ствердну відповідь (61 %), ще 34,7 % опитаних обрали варіант відповіді «скоріше так, чим ні», один респондент обрав відповідь «ні».

Таким чином, більшість керівників обласних і Кримського республіканського центрів готові очолити діяльність з об'єднання зусиль усіх зацікавлених організацій для активізації залучення населення до систематичних фізкультурно-оздоровчих занять.

Продовжуючи аналіз проблеми сумісної діяльності зацікавлених організацій, в центрі було введено питання щодо доцільності утворення в структурі обласного центру координаційної ради за участю всіх установ, зацікавлених у розвитку спортивної та фізкультурно-оздоровчої роботи різновікового населення за місцем проживання та відпочинку. Відповіді респондентів на таке питання були неоднотайними. Варіант «так» обрали 61% опитаних, скоріше так, чим ні – 22 %; скоріше ні, чим так – 8,6 %; варіанти «ні» і «важко відповісти» – по 4,2 % опитаних відповідно. Такі результати, на нашу думку, пояснюються управлінським статусом центрів «Спорт для всіх» та неможливістю їх повноцінного управлінського впливу на інші керівні організації спеціальної компетенції обласного рівня.

Важливими аспектами діяльності центрів є облаштування дитячих, тренажерних та ігрових майданчиками, яких на сьогодні зусиллями мережі міських, обласних та Кримського

республіканського центрів, під керівництвом Всеукраїнського центру ФЗН «Спорт для всіх» встановлено на період 2008 року 906 в усіх областях України та в Криму [6, 8].

Анкетною було передбачено запитання «Чи збільшилася, на Вашу думку, кількість залучених до систематичної рухової активності з появою майданчиків зі штучним покриттям?». Відповіді розподілилися таким чином: «так» – 82,6 % респондентів; скоріше так, чим ні – 13,2 %; важко відповісти було одному директорів центру.

У «Положенні про діяльність» центру йдеться про необхідність активного залучення до їх діяльності волонтерів. Саме тому директорам у процесі анкетування було поставлено питання щодо змісту діяльності волонтерів у спорті для всіх. Респондентам пропонувалося обрати кілька варіантів відповідей. Істотна більшість (95,6 %) респондентів відзначили участь волонтерів у проведенні спортивно-масових заходів; 39,1 % – у проведенні систематичних фізкультурно-спортивних занять; 34,8 % – у наданні консультативної допомоги тим, які займаються самостійно. Слід зазначити, що попри більшість позитивних відповідей респондентів – директорів центрів щодо участі волонтерів у діяльності ЦФЗН, документальний аналіз наших попередніх досліджень її не підтвердив у Харківській і Дніпропетровській областях, а також у містах Києві та Севастополі [7].

Питання надання консультативної допомоги також було введено до запропонованої директорам анкети. Воно було сформульовано таким чином: «Чи організовано у Вашому центрі (або підпорядкованих міських, районних центрах) консультативні пункти для отримання інформації про діяльність фізкультурно-оздоровчих клубів, види фізкультурних занять, які вони пропонують, методика самостійних занять?». Було отримано такі відповіді на запитання: 47,8 % опитаних відповіли, що центри мають такі консультативні пункти, а більшість (52,2 %) – їх не організували. Логічно припустити, що саме в центрах, які організували консультативні пункти і працюють волонтери.

Висновки.

1. Проведене опитування підтвердило результати системно-функціонального аналізу, який проводився на попередніх етапах дослідження [13]. Результати обробки анкет свідчать, що 47,8 % опитаних директорів назвали найпріоритетнішим у діяльності центрів проведення спортивно-масових заходів (1 ранг). Друге рангове місце респонденти визначили для пропаганди та реклами спортивно-масових заходів; координації взаємодії підпорядкованих центрів. На третьому місці за пріоритетністю знаходиться пропаганда та реклама систематичних оздоровчих і спортивних занять.

2. Організації систематичних фізкультурно-оздоровчих занять різних верств населення респонденти визначили п'яту рангову позицію, а співпраці із зацікавленими в розвитку спорту для всіх організаціями – дев'яту позицію. Це свідчить про недостатню увагу обласних і КР центрів до важливого аспекту діяльності, який зазначено в «Положенні про діяльність» ЦФЗН.

3. Не збігаються із попереднім висновком результати анкетування щодо впливу центрів на залучення населення до регулярних занять. Більшість респондентів вважають названий вплив активним (74,0 %), ще 17,4 % – дуже активним і не дуже активним – 8,6 % опитаних.

4. Третина учасників опитування (33 %) вважають, що залучення населення до систематичних занять базується на проведенні масових заходів та висвітленні їх перебігу та результатів в ЗМІ. Важко відповісти на поставлене запитання було 24 % опитаним. Жоден респондент не назвав важливим у вирішенні проблеми: контакти з установами, які проводять фізкультурно-оздоровчі заняття; організацію, мотивацію та контроль їх діяльності.

5. Більшість респондентів (61 %) вважають, що ЦФЗН здатен об'єднати зусилля всіх зацікавлених організацій для активізації залучення населення до систематичних фізкультурно-оздоровчих занять. Вони підтвердили доцільність утворення в структурі ЦФЗН координаційної ради, за участю всіх установ, зацікавлених у розвитку спортивної та фізкультурно-оздоровчої роботи різновікового населення за місцем проживання та відпочинку.

6. Напрямки діяльності волонтерів, істотна більшість респондентів (95,6 %) назвали їх участь у проведенні спортивно-масових заходів, не значна кількість відповідей свідчить про

участь волонтерів у проведенні систематичних фізкультурно-спортивних занять або надання консультативної допомоги особам, які займаються самотійно.

Перспективи подальших досліджень. Наведене вище, а також результати дослідження за темою 1.3.4 «Організаційно-методичні основи розвитку руху «Спорт для всіх» свідчать про необхідність продовжувати дослідження проблеми підвищення обсягів оздоровчої рекреаційної активності населення, зокрема такого її аспекту як технологія залучення населення до фізкультурно-оздоровчих занять у системі спорту для всіх України.

Список літератури

1. Аспекти діяльності центрів фізичного здоров'я населення «Спорт для всіх» / О. Жданова, Л. Чеховська, І. Грибовська, Н. Городній // Вісник Прикарпатського університету. – Івано-Франківськ, 2008. – С.122 – 124.
2. Дутчак М. Визначення секторів у системі спорту для всіх / М. Дутчак // Проблеми активізації рекреаційно-оздоровчої діяльності населення: матеріали VII Всеук. наук.-сп. конф. з міжнарод. участю. – Л., 2010. – С.251–256.
3. Положення Всеукраїнського центру фізичного здоров'я населення «Спорт для всіх»: наказ Державного комітету України з питань фізичної і спорту [від 29.05.2003]. – К., 2003. – 8 с.
4. Методичні рекомендації щодо діяльності республіканського (автономна республіка Крим), обласних, Київського та Севастопольського міських, районних у м. Києві та Севастополі, міських та районних у містах центрів фізичного здоров'я населення «Спорт для всіх»: Наказ Державного комітету України з питань фізичної культури і спорту [від 28.05.2003]. – К.: [Б.В.], 2003. – № 805.
5. Городній Н. Співпраця обласного центру фізичного здоров'я населення «Спорт для всіх» з фізкультурно-оздоровчими клубами / Н. Городній, Т. Господарчук // Проблеми активізації рекреаційно-оздоровчої діяльності населення: матеріали VI Всеук. наук.-сп. конф. з міжнарод. участю. – Л., 2008. – С.164–169.
6. Інформація Всеукраїнського ЦФЗН «Спорт для всіх» щодо облаштування дитячих, тренажерних та ігрових майданчиків у 2005-2008 рр. – Режим доступу: <http://www.sportforall.gov.ua>
7. Інформація Всеукраїнського ЦФЗН «Спорт для всіх»: «Рейтинг щодо залучення волонтерів до заходів які проводили ЦФЗН у 2009 році – Режим доступу: <http://www.sportforall.gov.ua>
8. Інформація Всеукраїнського ЦФЗН «Спорт для всіх» щодо кількості підписаних обласними і АР Крим центрами угод про співпрацю за 2009 рік. – Режим доступу: <http://www.sportforall.gov.ua>

ОСОБЕННОСТИ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ЦЕНТРОВ «СПОРТ ДЛЯ ВСЕХ» РАЗНЫХ АДМИНИСТРАТИВНЫХ ТЕРИТОРИЙ

Любовь ЧЕХОВСКАЯ, Ольга ЖДАНОВА,
Мирослава ДАНИЛЕВИЧ, Ирина ГРИБОВСКАЯ

Львовский государственный университет физической культуры

Аннотация. В статье поданы результаты опроса директоров территориальных центров «Спорт для всех». Установлены приоритетные направления деятельности центров и эффективность их влияния на привлечение населения к регулярным занятиям, направленность деятельности на разные возрастные группы населения, отношение руководителей центров к необходимости совместной деятельности всех организаций, заинтересованных в развитии спортивной и физкультурно-оздоровительной работы населения по месту жительства и т.д.

Ключевые слова: спорт для всех, центры физического здоровья населения, приоритетные направления деятельности, сотрудничество, опрос директоров.

FEATURES OF ACTIVITY OF CENTERS “SPORT FOR ALL” IN THE DIFFERENT ADMINISTRATIVE TERRITORIES

Lyubov CHEKHOVSKA, Olga ZHDANOVA,
Myroslava DANYLEVYCH, Iryna GRYBOVSKA

Lviv State University of Physical Culture

Annotation. The results of interrogation of regional and Crimean republican directors of centers “Sport for all” are given in the article. There are found priority directions of centers’ activity, their influence of involving population to regular lessons, activity orientation of centers on the age groups on population, leaders relation to co-ordination of efforts of all establishments, interested in development of sports and health works of population according to home and rest places and other.

Key words: sport for all, centers of physical health of population, priorities of activity, collaboration, interrogation of directors.